

Zkušenosti s komunitním kompostováním na Praze 3

(Vypracoval: Milan Havel, Arnika, program Toxické látky a odpady)

1. Jaký kompostér zvolit?

Pro instalaci byl vybrán uzamykatelný kompostér pro bytovou a sídlištní zástavbu, který nabízí občanské sdružení Ekodomov na webu: <http://www.ekonakup.cz/kompostery/komunitni-kompostery/komunitni-komposter-pro-bytovou-a-sidlistni-zastavbu>. Jeho cena bez instalace je 25.500,- Kč (14. 2. 2014).

Kompostér se skládá ze dvou boxů, do kterých se vrchem vkládá materiál ke kompostování. Hotový kompost se odebírá dveřmi na boku. Boxy se plní postupně. Kompostér je izolovaný, procesy v něm probíhají až do teploty mínus 5 °C.

Doporučujeme objednat kompostér včetně dopravy a instalace. Ekodomov tyto služby zajišťuje. Znamená to kompostér dopravit na Vámi vybrané místo, vytvořit pod kompostérem štěrkové propustné lože (cca. 350 kg drobnějších kamenů), kompostér na něj usadit a odvézt či na místě zpracovat odebranou zeminu. Doprava instalace kompostéru stála 2.000,- Kč (rok 2013).

Kompostér doporučujeme objednat v dostatečném časovém předstihu. Jedná se o kusovou výrobu s poměrně dlouhou dodací lhůtou (30 dnů i déle).

Důvodem pro volbu dražšího typu kompostéru je fakt, že bude umístěn v panelové zástavbě na veřejně přístupném místě a že je určen přednostně pro kompostování kuchyňského odpadu. Jeho konstrukce zaručuje minimalizaci zápachu a zabraňuje přístupu malých hlodavců. Kompostér je zamykatelný a tudíž zaručuje menší nároky na provoz a údržbu a přitom vypadá hezky.

Poznámka: Ve vnitrobloku či uzavřené lokalitě lze instalovat i klasický zahradní kompostér, který je levnější.

2. Jak vybrat místo pro kompostér?

Pod kompostérem bude štěrkové lože pro odkapávání případných výluhů. Proto musí být kompostér umístěn na zelené ploše, nikoliv na betonu. Kompostér je nejlépe umístit na přibližně vodorovném místě (kvůli otevírání spodních dveří) rovnoběžně s chodníkem pro dobrý přístup jeho uživatelů. Vzhledem k tomu, že kompostér je izolovaný, není nutné, aby stál ve stínu, ovšem místo, kam celý den svítí slunce, vhodné není.

Pokud se týká lokality, doporučuji umístit kompostér do méně rušného prostředí, jako jsou boční ulice či vnitrobloky. Doporučená minimální vzdálenost od nejbližších oken je 10 metrů. Během provozu totiž mohou vzniknout problémy, které by mohli obtěžovat lidi (octomilky, zápach).

Pokud kompostér umístíte na svůj pozemek, nepotřebujete k tomu žádné povolení, pokud bude kompostér stát na pozemku ve správě Městské části Praha 3, je nutno požádat městskou část o souhlas s umístěním kompostéru. Žádosti vyřizuje odbor technické správy majetku a investic.

Nedoporučujeme umísťovat kompostér na pozemek ve správě Hlavního města Prahy. Získat souhlas s umístěním kompostéru trvá velmi dlouho (řádově jeden rok). Informace o tom, komu pozemek náleží, naleznete například na webu <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/VyberKatastrMapa.aspx>.

Dále si promyslete, jakým způsobem bude kompostér provozován, kdo se bude starat o jeho provoz. Naše zkušenost je taková, že po zahájení provozu musíte kompostér navštěvovat jednou až dvakrát týdně, poté co se provoz zaběhne, jednou za čtrnáct dní. Pokud lidé zapojení do projektu bydlí blízko, je to výhodné. Pomohou Vám, nahlásí případné problémy a v budoucnu se mohou o kompostér sami postarat. Znamená to ale také, že je musíte do obsluhy zaškolit.

3. Co dále potřebujete pro zajištění provozu kompostéru?

Kompostér je třeba opatřit visacími zámky (minimálně boční dveře pro výběr kompostu). Zda budete zamykat i horní víka, záleží na Vašem uvážení a poloze kompostéru. My jsme víko komory, která se plnila, nezamykali.

Kompostér je také nutné opatřit samolepkou, kde budou základní informace o kompostéru, co do něho patří a co ne a dále kontakt na správce kompostéru.

Během provozu kompostéru bude nutné materiál občas promíchat. K tomu může posloužit například malá zahradní lopatka. Pro řešení problémů se zápachem, muškami se zase hodí mít v zásobě pytel s pilinami, natrhané obaly od vajíčků, příp. karton či již hotový kompost. Plachtu a lopatu budete potřebovat, až budete vybírat hotový kompost. Ušetří Vám to práci s úklidem.

4. Kdo má zájem kompostovat?

O kompostování mají zájem lidé od 25 let výše. Nejstarší účastníci je přes šedesát let. Hlavním důvodem zájmu o kompostování je snaha snižovat produkci svých odpadů, lépe řečeno nějak je využít. Dalším důvodem je možnost vytvořit si svůj vlastní kompost a jiným se to prostě líbí. Kdo začne třídit bioodpady, nebude muset tak často vynášet koš na odpady, který přestane zapáchat.

Ekodomov uvádí, že jeden kompostér může využívat 20 až 30 domácností. Naše první zkušenost je taková, že lepší je držet se spíše spodní hranice, možná ji i snížit. I při 20 rodinách se kompostér může zaplnit po 4 až 6 měsících. Protože kompostér je ideální provozovat v ročním cyklu, nebudou mít zapojené domácnosti dalšího půl roku pravděpodobně kam bioodpad dávat.

Zájem o kompostování je. Většina účastníků se přihlásila do projektu v době, kdy jsme roznesli letáčky do domů v lokalitě, kde bude kompostér stát. Další se přihlásili v době zveřejnění informací o projektu v místním tisku a postupně se přihlašují další. Ty zatím odmítáme s tím, že jim dáme vědět, pokud bude nainstalován další kompostér či někdo ze zapojených odstoupí.

Ideální je, když lidé, kteří využívají stejný kompostér, tvoří komunitu. Znají se, mají k této aktivitě vztah. Nesmí jít jen o to, mít kam odnést své bioodpady. Takové služby mohou zajišťovat firmy.

5. Které odpady lze kompostovat?

Kompostér je v zásadě vhodný pro kompostování veškerého organického odpadu z domácností (květiny, zbytky ovoce, zeleniny a brambor, kávová sedlina a vylouhované sáčky čaje, vaječné skořápky - nutno nadrtit, v malém množství i mastný papír, peří, vlasy a chlupy, podestýlka domácích býložravých zvířat). Protože kuchyňské odpady obsahují hodně vody a hodně dusíku (poměr uhlíku a dusíku je v kuchyňském odpadu přibližně 15 : 1, pro kompostování je ideální poměr 30 : 1), je k nim třeba přimíchávat suchý uhlíkatý materiál (papír, piliny, nasušené seno). Již doma jde ke kuchyňským odpadům přidat odpad z podestýlky, natrhané obaly od vajíček, natrhané ruličky od toaletního papíru či natrhaný hnědý karton.

Do kompostéru je možné přidávat i zahradní odpad (listí, trávu), z kapacitních důvodů ale jen omezeně (pro tento odpad není primárně tento kompostér určen).

Do kompostéru nepatří odpady, které se rozkládají pomalu (např. okrasná dýně, kusy dřeva) a odpady živočišného původu včetně kostí. Tropické ovoce nevdá, pokud by ho bylo hodně, bylo by asi dobré ho omezit (obsahuje hodně vody). Do kompostéru také není vhodné dávat velké kusy materiálu (například celou dýni či hlávkou zelí), protože to brzdí kompostování (nutno nasekat na menší části).

Na obrázcích níže vidíte kosti a kaštiny. Nerozložily se ani za 8-9 měsíců. Kosti do kompostéru nepatří.

Odpady je ideální nosit do kompostéru ve vlastní nádobě, v rámci pilotního projektu jsem povolil odpady přinášet i v sáčcích z bioplastu. Po zkušenost z provozu to ale již nedoporučujeme. Kvůli lepšímu promíchání je vhodné i tyto sáčky vysypávat a vyhodit (v kompostéru se totiž nerozloží). Vhodnější jsou papírové pytlíky, ty nevdá.

6. Kdy začít kompostovat

Vzhledem k tomu, že kompost vznikne v kompostéru zhruba za jeden rok, je ideální začít kompostovat na jaře. Další rok pak budete moci vybrat hotový kompost a hned ho využít. Pokud začnete kompostovat na podzim jako my, nemusí být hned o kompost zájem.

7. Správa kompostéru

Kompostér musí mít určen správce. Ten kontroluje, zda se dodržují stanovená pravidla, pravidelně musí kompostér monitorovat, občas musí materiál v kompostéru promíchat, občas přidat sušší materiál (papír, piliny, seno – nutno mít v zásobě). A samozřejmě musí řešit případně problémy, které mohou při provozu nastat.

8. Jaké problémy bylo nutno řešit?

Zápach

Během provozu kompostéru může být občas cítit mírný zápach. Tento problém lze ošetřit, tím že si hlídáme správný poměr dusíku a uhlíku v kompostovaném materiálu a správnou vlhkost kompostovaných materiálů. Zápach znamená to, že box se příliš rychle plní materiálem s vyšším obsahem dusíku (uvolňuje se amoniak) či je moc vlhký a začne hnit (vzniká metan). Pokud tato situace nastane, je třeba doplnit suchý materiál s vyšším obsahem uhlíku – piliny, drobně natrhaný papír, osvědčilo se mi také nasypat do boxu hotový kompost. Pokud by v kompostéru bylo mokrého materiálu hodně, je nutno tento materiál co nejdříve vybrat a smíchat se sušším materiálem (ideální je lidi naučit, aby doma mezi bioodpad přimíchávali sušší materiál, například natrhané obaly od vajíček či ruličky od toaletního papíru).

Octomilky

V určitém období, kdy ještě není moc mráz, ale přesto zima, se v kompostéru může objevit větší množství mušek (octomilek). Během procesu kompostování se totiž uvolňuje teplo, které mušky láká a které jim umožňuje i v chladnějším období přežít. Mušky zmizí sami ve chvíli, kdy se ještě více ochladí, pomoci může přikrýt bioodpady pilinami či hotovým kompostem. Kompostér také otřete hadrem či papírem, čím zničíte larvy. Octomilky mohou být i signálem, že materiál v kompostéru obsahuje hodně vody (viz výše).

9. Poděkování

Projekt komunitního kompostování na Praze 3 podpořilo Hlavní město Praha. Děkujeme.